

Warszawa, 21-11-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

BPK.7042.7.2023.BSZ

Pan

Adam Bodnar

Minister Sprawiedliwości

via ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynął wniosek Międzyzakładowej Organizacji Związkowej Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Kuratorów Sądowych Okręgu Sosnowieckiego zawierający prośbę o zajęcie stanowiska w sprawie zasad przyznawania kuratorom zawodowym ryczałtu na pokrycie zwiększonych kosztów dojazdów, w wypadkach wymagających używania pojazdu prywatnego do celów służbowych (art. 14 ust. 5a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych - Dz. U. z 2023 r. poz. 1095).

Jak wynika z wniosku, w niektórych sądach okręgowych, prezesi tych sądów odmawiają zawierania na podstawie powołanego przepisu umów o ryczałt z tytułu używania do celów służbowych pojazdu prywatnego, jeżeli kurator nie posiada prawa jazdy. Zdaniem wnioskodawcy powyższa praktyka jest nieprawidłowa i nie uwzględnia celu wprowadzenia regulacji do ustawy o kuratorach sądowych oraz prowadzi do nierównego traktowania kuratorów. Ustawodawca w powołanym przepisie nie przesądził bowiem, że warunkiem przyznania ryczałtu jest używanie przez kuratora do celów służbowych samochodu będącego jego własnością, czy też tego, aby kurator był jednocześnie kierowcą.

Przedmiotem stosunku pracy łączącego kuratora zawodowego z pracodawcą jest wykonywanie określonych w przepisach zadań związanych z realizacją orzeczeń sądów, również poza siedzibą zespołu kuratorskiego, co wiąże się z koniecznością przemieszczania się w terenie obejmującym zakres jego właściwości miejscowej. Ustawodawca nie określił natomiast, z jakich środków transportu może korzystać kurator, pozostawiając mu w tym zakresie wybór.

Analiza obowiązującego stanu prawnego prowadzi do wniosku, że istotnie obowiązujące przepisy nie pozwalają wprost na rozstrzygnięcie, czy na gruncie art. 14 ust. 5a ustawy o kuratorach sądowych możliwość zawarcia umowy o ryczałt na korzystanie z samochodu prywatnego do celów służbowych dotyczy wyłącznie kuratorów zawodowych posiadających uprawnienia do kierowania pojazdem mechanicznym, czy też dopuszczalne jest zawarcie takiej umowy z osobą, która co prawda przy realizacji czynności służbowych używa pojazd prywatny, jednak nie jest jego kierowcą.

Zgodnie z jednym stanowiskiem ryczałt na pokrycie zwiększonych kosztów dojazdów w przypadkach wymagających używania pojazdu prywatnego do celów służbowych może być przyznany wyłącznie kuratorowi posiadającemu uprawnienia do prowadzenia pojazdu. Za powyższym może przemawiać pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 listopada 2013 r. (sygn. akt I PK 94/13). W powołanym orzeczeniu Sąd Najwyższy stwierdził, że umowa cywilnoprawna dotycząca zwrotu kosztów używania do celów służbowych prywatnego pojazdu pracownika (art. 34a ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym) stanowi uzupełnienie uzgodnionych warunków zatrudnienia oraz płacy (klauzulę autonomiczną umowy o pracę). Pojazd jest używany do celów służbowych, jeżeli pracownik z jego pomocą realizuje zadania zlecone przez pracodawcę. Wobec wynikającego z art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz.U. 2023 r., poz. 1465, dalej k.p.), obowiązku osobistego świadczenia pracy przez pracownika, przez pojęcie „używanie” należałoby więc rozumieć osobiste prowadzenie pojazdu - pracownik nie może być pasażerem pojazdu, a jedynie jego kierowcą.

Z drugiej strony można uzasadnić pogląd, że regulacja zawarta w art. 14 ust. 5a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych stanowi *lex specialis* w stosunku do ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym, a zatem przepisy tej ustawy i wydanego na jej podstawie rozporządzenia nie znajdują zastosowania do umów o używanie samochodu prywatnego do celów służbowych zawieranych z kuratorami sądowymi. Z treści przepisu nie wynika ponadto, że używany do celów

służbowych pojazd musi być własnością pracownika, a samo pojęcie „używanie” nie oznacza osobistego prowadzenia pojazdu. W tym kontekście należy wskazać na wyrok z dnia 9 lutego 2007 r. (sygn. akt I UK 221/06), w którym Sąd Najwyższego wyraził pogląd, że nie jest sprzeczna z istotą stosunku pracy jakakolwiek pomoc świadczona pracownikowi przez osobę trzecią przy wykonywaniu jego obowiązków. Mając na uwadze powyższe, za dopuszczalne należałoby uznać, w określonych, uzasadnionych i wykazanych przez kuratora zawodowego okolicznościach, przyjęcie używania prywatnego pojazdu do celów służbowych przez kuratora, który nie jest osobą kierującą.

Zagadnienie powyższe wymaga jednoznacznego rozstrzygnięcia, być może także poprzez stosowną interwencję legislacyjną. Stąd też działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 ze zm.) zwracam się z uprzejmą prośbą o analizę przedstawionego problemu oraz ewentualne podjęcie inicjatywy legislacyjnej w celu jego rozwiązania.

W odpowiedzi proszę powołać znak sprawy BPK.7042.7.2023.BSZ

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/